

Libris.RO
Respect pentru oameni și cărți

ILF și PETROV

Douăsprezece scaune

Text reconstituit de A.I. Ilf
Traducere din limba rusă
de Tudor Mușatescu

Text revizuit, adăugit și note
de Ana-Maria Brezuleanu

POLIROM
2016

Cuprins

<i>Notă asupra ediției.....</i>	5
<i>Cum ar fi vrut Ilf și Petrov să-și vadă romanul.....</i>	7

Partea întii. „LEUL“ DIN STARGOROD

Capitolul I. Bezenciuk și „Nimfele“	13
Capitolul II. Madame Petuhova își dă obștescul sfîrșit	25
Capitolul III. Codicele păcătosului	34
Capitolul IV. Muza călătorilor îndepărтate	43
Capitolul V. Trecutul slujbașului de la starea civilă	49
Capitolul VI. Marele maestru al combinațiilor	69
Capitolul VII. Fumul brilliantelor	78
Capitolul VIII. Urmele „Titanic“-ului	85
Capitolul IX. Hoțul candid	90
Capitolul X. Unde sînt pletele dumitale?.....	102
Capitolul XI. Lăcătușul, papagalul și ghicitoarea	110
Capitolul XII. Registrul alfabetic – oglinda vieții	122
Capitolul XIII. O femeie toridă – visul oricărui poet....	137
Capitolul XIV. Respiră mai adînc: ești emoționată!....	150
Capitolul XV. Uniunea „sabia și plugul“	167

Partea a doua. LA MOSCOVA

Capitolul XVI. În mijlocul unui ocean de scaune.....	185
Capitolul XVII. Căminul „Călugărul Berthold Schwartz“	187
Capitolul XVIII. Cetățeni, respectați somierele!	202
Capitolul XIX. Muzeul de mobilă.....	209
Capitolul XX. Vot în stil european	220
Capitolul XXI. De la Sevilla la Granada	230
Capitolul XXII. Corecția	243
Capitolul XXIII. Canibala Ellocika	256

Respect pentru oameni si carti	
Capitolul XXIV. Avessalom Vladimirovici Iznurenkov	265
Capitolul XXV. Clubul automobilistilor	276
Capitolul XXVI. Convorbirea cu inginerul gol	290
Capitolul XXVII. Două vizite.....	298
Capitolul XXVIII. Miraculosul coș pentru pușcărie.....	304
Capitolul XXIX. Puicuța și cocoșelul din Pacific	313
Capitolul XXX. Autorul <i>Gavriliadei</i>	324
Capitolul XXXI. Grupul celor cinci sau căutătorii de aur	336
Capitolul XXXII. La Teatrul Columb.....	344

Partea a treia. COMOARA DOAMNEI PETUHOVA

Capitolul XXXIII. O noapte feerică pe Volga.....	363
Capitolul XXXIV. Perechea necinstită.....	375
Capitolul XXXV. Izgonirea din rai.....	387
Capitolul XXXVI. Congresul interplanetar de șah....	396
Capitolul XXXVII. Și alții	414
Capitolul XXXVIII. Vedere spre bâltoaca de malahit.....	422
Capitolul XXXIX. Capul Verde.....	432
Capitolul XL. În împărăția norilor	441
Capitolul XLI. Cutremurul	452
Capitolul XLII. Comoara	466

— Mi-ar face plăcere să pot trec pe la Elena Stanislavovna, spuse nehotărît Vorobianinov.

— V-a rugat tare mult să veniți.

— Dar de unde a aflat că sunt aici?

— V-am întîlnit eu pe corridor la Gospodăria comunală și, văzindu-vă, am stat și mi-am frâmîntat creierii: „Cin' să fie? Cin' să fie? Pare o figură cunoscută!”. Apoi mi-am adus aminte. N-aveți de ce să fiți neliniștit, Ippolit Matveevici! Nu va ști absolut nimeni, nimic.

— E vorba de o cunoscută? întrebă grav Ostap.

— M-da, o veche cunoștință...

— Atunci, poate trecem să luăm masa la această veche cunoștință. Mie, de pildă, mi-e foame de mor și peste tot e închis.

— Cred că o să-i facă mare plăcere.

— Atunci să mergem. Condu-ne într-acolo, misteriosule necunoscute.

Și Viktor Mihailovici, tot aruncînd mereu cîte o privire în urmă, îi conduse pe cei doi asociați prin curți care dădeau în cîte două străzi, spre casa ghicitoarei din fundătura Pereleșinski.

Capitolul XV Uniunea „sabia și plugul”¹

Unei femei care îmbătrînește i se pot întîmpla o mulțime de lucruri neplăcute: îi pot cădea dinții, poate încărunți sau i se poate rări părul; se poate

1. Aluzie la versetul biblic: „El va judeca neamurile și la popoare fără de număr va da legile Sale. Preface-vor săbiile în fiare de pluguri și lăncile lor în cosoare. Nici un neam nu va mai ridica sabia împotriva altuia și nu vor mai învăța războiul” (Isaia, 2, 4), *Biblia*, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1975, p. 678.

îmbolnăvi de năduș, poate deveni obeză sau, dimpotrivă, se poate smochini, dar vocea nu î se schimbă. Îi rămâne aceeași ca pe vremea cînd a fost elevă de liceu, mireasă sau amantă a unui tînăr pierde-vară.

De aceea, cînd Polesov bătu la ușă și Elena Stanislavovna întrebă: „Cine e acolo?”, Vorobianinov tresări. Vocea iubitei lui era aceeași ca în 1899, în ajunul inaugurării expoziției de la Paris. Dar, intrînd în odaie și încrețind puțin ochii din pricina luminii, Ippolit Matveevici văzu că din frumusețea ei de altădată nu mai rămăsese nici urmă.

— Cum te-ai schimbat! exclamă el fără să vrea.

Bâtrîna îi sări de gît.

— Îți mulțumesc, îi spuse ea. Știu la ce risc te-ai expus venind la mine. Ai rămas însă același cavaler nobil. Nu te întreb de ce te-ai întors de la Paris. Vezi, nu săt curioasă.

— Dar nici nu vin de la Paris, spuse încurcat Vorobianinov.

— Colega și cu mine venim de la Berlin, îl corectă Ostap, dindu-i un cot lui Ippolit Matveevici. Dar despre asemenea lucruri nu-i recomandabil să discutăm cu glas tare.

— Ah, săt atît de bucuroasă că vă văd! strigă ghicitoarea. Poftiți dincoace, în cameră... Iar dumneata, Viktor Mihailovici, nu te supăra, dar n-ai vrea să revii peste o jumătate de oră?

— O! făcu Ostap. Prima întîlnire! Clipe emoționante! Dați-mi voie și mie să mă retrag. Îmi permiti să te însoțesc, prea amabile Viktor Mihailovici?

Lăcătușul începu să tremure de bucurie. Plecară amîndoi la locuința lui Polesov, unde Ostap, așezîndu-se pe o bucată din poarta casei din fundătura Pereleșinski nr. 5, începu să dezvolte în fața meseriașului cu motor niște teorii fantasmagorice în legătură cu salvarea patriei. Polesov îl asculta cu gura căscată.

După un ceas, se întoarsere și-i găsiră pe cei doi bâtrîni complet topiți.

— Îți aduci aminte, Elena Stanislavovna? spunea Ippolit Matveevici.

— Îți aduci aminte, Ippolit Matveevici? întreba Elena Stanislavovna.

— Cred că a venit momentul psihologic pentru cină¹, se gîndi Ostap. Și, întrerupîndu-l pe Ippolit Matveevici, care-și amintea de alegerile pentru primăria orașului, spuse:

— La Berlin există un obicei foarte ciudat: acolo se mânincă atît de tîrziu, încît nu poți să-ți dai seama dacă e vorba de o masă de seară servită prea devreme sau de un dejun servit prea tîrziu.

Elena Stanislavovna țîșni de pe scaun, își dezlipi privirea ei de iepure de casă de pe Vorobianinov și se tîri la bucătărie.

— Iar acum să acționăm, să acționăm, să acționăm! spuse Ostap, cu glasul coborât pînă la nivelul unui desăvîrșit ton conspirativ.

Apoi îl luă pe Polesov de mînă.

— Bătrîna asta n-o să ne bage la apă? E o femeie de încredere?

Polesov își împreună palmele ca pentru rugăciune.

— Care e crezul dumitale politic?

— Gata oricînd! răspunse cu înflăcărare Polesov.

— Sper că ești kirillovist¹.

— Exact!

Polesov luă poziție de drepti.

— Rusia nu te va uita! răcni Ostap.

Cu un pateu dulce în mînă, Ippolit Matveevici îl asculta nedumerit pe Ostap, dar acesta nu mai putea fi oprit. Se dezlănțuise. Marele maestru al combinațiilor se simțea inspirat, era în starea aceea tulburătoare ca înaintea unui șantaj de înaltă clasă. Se plimba prin odaie ca o panteră.

În această stare de agitație îl găsi Elena Stanislavovna, care venea cu samovarul din bucătărie, abia putînd să-l ducă. Ostap se repezi galant spre

1. Kirilloviștii, emigranți ruși albgardiști, partizani ai marelui duce Kirill Vladimirovici, văr al țarului Nicolae al II-lea, unul dintre pretendenții la tronul Rusiei (n.tr.).

ea, îi luă din mers samovarul și-l puse pe masă. Samovarul șuieră. Ostap se hotărî să treacă la acțiune.

Respect pentru oameni și cărti

— Madame, spuse el, suntem fericiți să salutăm în persoana dumneavoastră...

Nu știa pe cine e fericit să salute în persoana Elenei Stanislavovna. De aceea fu nevoie să-o ia de la capăt. Dintre toate formulele bombastice de pe vremea regimului țarist, i se învîrtea în cap doar ceva de genul: „Din mila noastră, binevoim a da poruncă...“ Dar nu se potrivea. De aceea începu pe un ton serios:

— Strict confidențial! Secret de stat!

Ostap arăta cu mină spre Vorobianinov.

— Cine credeți că este acest bătrân viguros?

Să nu vă pripiti cu răspunsul, căci nu puteți să ști. E un titan al gîndirii, părintele democrației ruse și o persoană din anturajul împăratului.

Ippolit Matveevici se scula în picioare, lăsind să-i se vadă statura impunătoare, și se uită năucit în jur. Nu pricepea nimic, dar, știind din experiență că Ostap Bender nu vorbește niciodată fără rost, tacea. Pe Polesov, cele ce se petreceau îl făceau să tremure. Sta cu bărbia ridicată în tavan, în poziția omului care aşteaptă să defileze în pas de paradă. Elena Stanislavovna se lăsa pe scaun, privind cu teamă la Ostap.

— Sunt mulți de-a noștri în oraș? întrebă Ostap fără ocol. Care e starea de spirit?

— Dată fiind prezența lipsei... răsunse Viktor Mihailovici. Și începu, confuz, să-și povestească necazurile. Vorbi și de portarul de la nr. 5, un mîrlan care și-a luat-o în cap, și de filierele de trei pe opt țoli, și de tramvai, și de toate celelalte.

— Bine! aproba, cu glas tunător, Ostap. Elena Stanislavovna! Cu ajutorul dumitale, vrem să stabilim legătura cu cei mai vrednici oameni din oraș, pe care soarta crudă i-a făcut să treacă în ilegalitate. Pe cine putem invita la dumneata?

— Pe cine putem invita? Poate doar pe Maksim Petrovici cu soția?

— Fără soție, o corectă Ostap, fără soție! Dumneata vei fi singura excepție admisă. Alt cineva?

Respect pentru amintirea sa
În discuția care urmă și la care participă activ și Viktor Mihailovici se stabili că pot fi invitați acel Maksim Petrovici Cearușnikov, fost consilier al Dumei orășenești, iar acum, încadrat în mod miraculos, printre funcționarii sovietici, Deadiev, proprietarul *Bîstrupak*-ului, Kislearski, președintele Artelului de covrigi din Odessa – „Covrigii de Moscova”, și doi tineri, anonimi, dar de toată încrederea.

— În cazul acesta vă rog să-i poftiți imediat la o scurtă consfătuire. Se va păstra, însă, cea mai strictă conspirativitate.

Polesov spuse:

— Eu dau o fugă pînă la Maksim Petrovici și îl aduc pe Nikeșa și pe Vladea, iar dumneata, Elena Stanislavovna, fii bună și du-te la *Bîstrupak* și la Kislearski.

Polesov plecă în goană. Ghicitoarea îi aruncă lui Ippolit Matveevici o privire plină de venerație și plecă și ea.

— Ce înseamnă asta? întrebă Ippolit Matveevici.

— Asta înseamnă, îi răspunse Ostap, că ești un retrograd.

— De ce?

— De-aia! Iartă-mi, te rog, o întrebare vulgară: ciți bani ai?

— Ce fel de bani?

— De tot felul. Inclusiv argint și aramă.

— Treizeci și cinci de ruble.

— Și cu suma asta te gîndești să acoperi toate cheltuielile necesare pentru afacerea noastră?

Ippolit Matveevici tăcea.

— Uite ce este, patroane dragă. Am impresia că mă înțelegi. Va trebui să fii, cam preț de un ceas, un titan al gîndirii și o persoană din anturajul împăratului.

— De ce?

— Pentru că avem nevoie de capital de rulment. Miine e nunta mea. Și cum nu sunt un cerșetor,

vreau ca în această zi memorabilă să-i trag un chef de pomină.

— Si eu ce trebuie să fac? gemu Ippolit Matveevici.

— Să taci. Și din cind în cind să-ți umfli numai obrajii ca să-ți dai importanță.

— Dar asta e o... înșelăciune.

— Uite cine vorbește de înșelăciune! Parcă ar fi cel puțin contele Tolstoi! Sau Darwin! Cind colo, vorbele astea ies din gura unui om care, nu mai departe de ieri, avea de gînd să se furișeze, noaptea, în locuința Grițauevei și să-i fure bieteи văduve mobila. Așa că să nu mai umblăm cu mofturi. Taci și umflă-ți obrajii.

— Ce rost are să ne băgăm într-o afacere atât de primejdioasă? S-ar putea foarte bine ca unul să ne denunțe.

— Să n-ai nici o grijă. O să aranjez lucrurile în aşa fel, încît nimeni n-o să înțeleagă nimic. Hai să bem ceai.

În timp ce concesionarii beau și mîncău, iar papagalul ronțăia semințe de floarea-soarelui, oaspeții începură să sosească.

Nikeșa și Vladea sosiră împreună cu Polesov. Viktor Mihailovici nu îndrâzni să-i prezinte pe cei doi tineri titanului gîndirii. Aceștia se instalară într-un colț și începură să se uite la părintele democrației ruse, care mîンca friptură rece de vițel. Nikeșa și Vladea erau niște prostălăi destul de copți. Aveau aproape treizeci de ani fiecare, și pe față lor se citea că sănătatea că fuseseră poftiți la ședință.

Fostul consilier al Dumei orășenești, Cearușnikov, un bătrân voluminos, scutură îndelung mîna lui Ippolit Matveevici, privindu-l drept în ochi. Cei doi băstinași începură – sub supravegherea lui Ostap – să-și depene amintirile. După ce îl lăsă un timp să le turuie gura, Ostap î se adresă lui Cearușnikov:

— Din ce regiment ați făcut parte?

Cearușnikov începu să pufăie.